

Європейського Союзу [Текст] / Н.В. Осадча // Електронний вісник Донбасу. – 2011. – № 3. – С. 24 – 25.

5. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини / А.С. Філіпенко // Підручник. К.: Либідь, 2008. – 408 с.

Ніколайчук Ольга
старший викладач
Криворізький національний університет
м. Кривий Ріг

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДО ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

У постіндустріальному суспільстві досягнення конкурентних переваг підприємствами як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках можливе лише за умови ефективного використання інтелектуальних ресурсів, впровадження сучасних наукомістких технологій, розробки якісно нової продукції, створення інновацій. Інтелектуальний капітал підприємства стає найважливішим чинником довгострокових переваг у новій економіці. Ось чому питання ефективного управління даним активом підприємства набувають особливого значення.

При формуванні організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства в першу чергу виникає потреба у визначенні принципів, на підставі яких здійснюється це управління.

Аналіз наукової літератури з цього питання дозволив виявити суперечливість поглядів на формування системи принципів щодо управління інтелектуальним капіталом підприємства. Так, окремі дослідники зорієнтовують увагу лише на загальнонаукових принципах менеджменту [1, с.91-92], інші – більше враховують вартісні аспекти при управлінні інтелектуальним капіталом [2, с. 14]. Системи принципів, що запропоновані окремими науковцями, в більшій мірі орієнтуються на управління творчою працею на підприємстві [3, с. 14] або лише враховують особливості інтелектуального капіталу як об'єкту управління [4, с. 8-9]. Загальними недоліками вищезазначених теоретичних підходів є не врахування особливостей інтелектуального капіталу, залишення поза увагою багато складових процесу менеджменту інтелектуального капіталу, виключення принципів управління за окремими структурними елементами, що є не припустимим.

На нашу думку, побудову принципів функціонування організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства необхідно проводити на основі системно-логічного підходу.

Тому принципи управління інтелектуальним капіталом підприємства повинні обов'язково враховувати особливості інтелектуального капіталу, забезпечувати ефективний менеджмент як за часом, так за функціями й структурними складовими. В основу системи управління інтелектуальним капіталом підприємства повинні бути покладені як загальновідомі принципи менеджменту будь-якої управлінської системи, так і специфічні, що відображають характер та особливості даної економічної категорії.

На підставі критичного опрацювання наукових підходів до побудови принципів управління інтелектуальним капіталом підприємства вважаємо за необхідне представити їх в наступному вигляді:

1) Цілеспрямованість - підпорядкування усіх елементів системи управління інтелектуальним капіталом на досягнення максимальної економічної ефективності від його використання;

2) Принцип стратегічного розвитку - управління інтелектуальним капіталом повинно ґрунтуватися на вирішенні не лише поточних, а й довгострокових завдань;

3) Принцип ефективного управління - передбачає вибір з багатьох можливих альтернатив управління інтелектуальним капіталом підприємства максимальної економічно ефективною;

4) Динамізм - врахування вимог зовнішнього і внутрішнього середовища при управлінні інтелектуальним капіталом;

5) Адекватність - управління інтелектуальним капіталом повинно відповідати дійсним закономірностям розвитку інтелектуального капіталу;

6) Безперервність - створення таких умов, за яких можна досягти безперервного ефективного функціонування інтелектуального капіталу;

7) Емерджентність - принцип нелінійного результату взаємодії структурних елементів інтелектуального капіталу;

8) Розгляд структурних елементів інтелектуального капіталу не як окремих його частин, а як етапів кругообігу інтелектуального капіталу. Так, знання та компетенції персоналу перетворюються в організаційні процеси та зв'язки з діловими партнерами, які створюють базу для стійких зв'язків з клієнтами, співпраця з клієнтами та партнерами сприяє накопиченню досвіду та знань персоналу і т.д.;

9) Врахування зворотного зв'язку - економічна система інтелектуального капіталу розглядається як відкрита самоорганізована система, що має між своїми елементами зворотні зв'язки для здійснення саморегуляції;

10) Принцип збалансованого розвитку окремих елементів інтелектуального капіталу - при управлінні інтелектуальним капіталом необхідний збалансований розвиток всіх елементів з врахуванням синергетичних зв'язків між ними;

11) Пріоритетність розвитку інтелектуального капіталу в системі факторів виробництва - інтелектуальний капітал не тільки самостійно створює цінність, а проявляє мультиплікативний ефект по відношенню до

інших чинників виробництва, що призводить до збільшення ефективності від їх використання;

12) Принцип створення умов для ефективного процесу передачі знань – людський капітал належить його власнику – людині, тому для обміну та передачі знань необхідним є бажання самої людини. Тому завдання підприємства – забезпечити умови для добровільного бажання персоналу передавати свої знання;

13) Врахування морального зносу окремих елементів інтелектуального капіталу підприємства – окремі елементи інтелектуального капіталу мають властивість зносу, тому підприємство повинно здійснювати заходи щодо підтримки цих елементів в працездатному стані;

14) Врахування невизначеності та ризику – функціонування інтелектуального капіталу завжди пов'язано з невизначеністю, що обов'язково повинно враховуватися при прийнятті рішень щодо управління інтелектуальним капіталом;

15) Принцип створення умов для ефективного захисту інтелектуального капіталу – обов'язковий захист інтелектуального продукту.

Впровадження представлених принципів управління інтелектуальним капіталом підприємства дозволяє змоделювати умови для формування, збалансованого розвитку та захисту інтелектуального капіталу підприємства, для перетворення інтелектуального капіталу співробітників в інтелектуальні ресурси підприємства, що забезпечить високу конкурентоспроможність підприємства і економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Кендюхов О.В. Організаційно-економічний механізм управління інтелектуальним капіталом підприємства [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (переробна промисловість)» / О.В. Кендюхов. — Донецьк, 2007. — 31 с.

2. Салихов М.Р. Управление интеллектуальным капиталом наукоемких предприятий на основе доходного подхода к оценке стоимости [Текст] : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / М.Р.Салихов. — Москва, 2008. — 28 с.

3. Лукичёва Л. И. Управление интеллектуальным капиталом [Текст] : [учеб. пособие] / Л. И. Лукичёва. — 2-е изд., стер. — М.: Омега-Л, 2008. — 552 с.

4. Покровский С. В. Совершенствование механизма функционирования интеллектуального капитала [Текст] : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (экономика труда)» / С.В. Покровский. — Москва, 2009. — 22 с.

